Jukka Snell

9.3.2026

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: KAA 7/2025 vp – Krääsätalous kuriin

Minulta on pyydetty lausuntoa kansalaisaloitteesta ”Krääsätalous kuriin” ja ottamaan kantaa siihen, onko EU-lainsäädännön näkökulmasta mahdollista rajoittaa/kieltää markkinointia kansallisin toimin.

Käsittelen lausunnossani kysymystä erityisesti EU:n digipalvelusäädöksen kannalta.[1] Luonnollisesti muukin EU-sääntely voi olla relevanttia, riippuen siitä, mitä täsmälleen halutaan tehdä. Digipalvelusäädös on kuitenkin asiaan läheisimmin liittyvä velvoittava EU-normisto.

Digipalvelusäädöksestä yleisesti

Digipalvelusäädös (Digital Services Act eli DSA) hyväksyttiin syksyllä 2022 ja sitä alettiin soveltaa helmikuussa 2024. Oikeudelliselta muodoltaan se on EU:n asetus. Tämä tarkoittaa, että sitä sovelletaan sellaisenaan Suomessa SEUT 288 artiklan mukaisesti. Se siis on osa Suomen oikeutta, mutta se myös etusijaperiaatteen mukaisesti syrjäyttää sen kanssa ristiriitaisen puhtaasti kansallisen sääntelyn.[2]

Digipalvelusäädöksen 1 artiklan mukaan sen ”tarkoituksena on edistää välityspalvelujen sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa vahvistamalla sellaista turvallista, ennustettavaa ja luotettavaa verkkoympäristöä koskevat yhdenmukaistetut säännöt, joka helpottaa innovointia ja jossa suojellaan tehokkaasti perusoikeuskirjassa vahvistettuja perusoikeuksia, mukaan lukien kuluttajansuojan periaate.” Tämän mukaisesti se luo yhdenmukaistetut säännöt välityspalvelujen tarjoamisesta EU:ssa. 2(1) artiklan mukaan sitä sovelletaan riippumatta siitä, mihin välityspalvelujen tarjoajat ovat sijoittuneet, eli myös EU:n ulkopuolisiin toimijoihin. Välityspalvelut on määritelty seikkaperäisesti digipalvelusäädöksen 3(g) artiklassa.[3]

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) EUVL L 277, 27.10.2022, pp. 1–102.

[2] Asia 6/64 *Costa v ENEL* EU:C:1964:66.

[3] ”[V]älityspalvelulla’[tarkoitetaan] jotakin seuraavista tietoyhteiskunnan palveluista:

i) ’pelkkää siirtotoimintaa’, joka muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa tai viestintäverkkoyhteyden tarjoamisesta;

Digipalvelusäädöksen tarkoituksen ja soveltamisalan johdosta se rajoittaa huomattavasti jäsenvaltioiden toimintaa tällä kentällä. Tarkoituksena on, että alueeseen kohdistuvat haasteet ratkaistaan pitkälti yhdessä, Euroopan laajuisesti, sen sijaan että yksittäiset jäsenvaltiot lähtevät kukin luomaan omia ratkaisujaan. Niinpä säädöksen keskeisessä perustelukappaleessa 9 todetaan:

> ***Tällä asetuksella yhdenmukaistetaan täysin välityspalveluihin sisämarkkinoilla sovellettavat säännöt****, ja sen tavoitteena on varmistaa turvallinen, ennustettava ja luotettava verkkoympäristö, jossa puututaan laittoman sisällön levittämiseen verkossa sekä niihin yhteiskunnallisiin riskeihin, joita disinformaation tai muun sisällön levittämisestä voi aiheutua, ja samalla suojellaan tehokkaasti perusoikeuskirjassa vahvistettuja perusoikeuksia ja helpotetaan innovointia.* ***Jäsenvaltioiden ei sen vuoksi pitäisi hyväksyä tai pitää voimassa kansallisia lisävaatimuksia tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista****, jollei tässä asetuksessa nimenomaisesti toisin säädetä, sillä tämä vaikuttaisi välityspalvelujen tarjoajiin tämän asetuksen tavoitteiden mukaisesti sovellettavien täysin yhdenmukaistettujen sääntöjen suoraan ja yhdenmukaiseen soveltamiseen. Tämän ei olisi estettävä mahdollisuutta soveltaa välityspalvelujen tarjoajiin muuta kansallista lainsäädäntöä, joka on annettu noudattaen unionin oikeutta, mukaan lukien direktiivi 2000/31/EY ja erityisesti sen 3 artikla, kun kansallisen lainsäädännön säännöksillä pyritään muihin oikeutettuihin yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin kuin tällä asetuksella.*[4]

EU:n yhteinen lähestymistapa on nähty erityisen tärkeänä erittäin suurten verkkoalustojen osalta. Jos elinkeinonharjoittajan toiminta on nimetty ”erittäin suureksi verkkoalustaksi” siihen kohdistuu erityissääntelyä ja EU:n komissiolla on yksinomainen toimivalta valvoa sitä.

EU:n tähänastiset toimet

”Krääsätalous” on nähty ongelmaksi EU:ssa laajemminkin, ja erilaisiin toimiin on ryhdytty erityisesti vuodesta 2024 alkaen. Nämä toimet ovat kohdistuneet etenkin aloitteessa mainittuihin Temuun ja Sheiniin.

EU:n komissio nimesi vuonna 2024 sekä Temun että Sheinin digipalvelusäädöksen mukaisiksi erittäin suuriksi verkkoalustoiksi. Tämän jälkeen se on aloittanut tutkintoja niiden toimintaan ja tehnyt alustavia päätöksiä, joiden mukaan digipalvelusäädöstä on rikottu.[5] Säädöksen 74 artiklan mukaisesti seurauksena saattaa olla esimerkiksi korkeita sakkoja.[6]

Myös EU:n tullisääntöjä on muutettu. Neuvoston asetus, joka hyväksyttiin tammikuussa 2026, poistaa tullittomuuden EU:n ulkopuolelta saapuvilta pieniltä paketeilta.[7] Sen sijaan 1. heinäkuuta 2026 alkaen sovelletaan kiinteää 3€:n tullimaksua pieniin paketteihin, joiden arvo on alle 150€ ja jotka saapuvat

---

ii) ’välimuistiin tallentamista’, joka muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen sellaisesta siirrosta viestintäverkossa, johon liittyy tämän tiedon sellainen automaattinen, tilapäinen ja lyhytaikainen tallentaminen, jonka suorittamisen ainoana tavoitteena on muille palvelun vastaanottajille niiden pyynnöstä myöhemmin tehtävän tiedonsiirron tehostaminen;

iii) ’säilytyspalvelua’, joka käsittää palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen tallentamisen palvelun vastaanottajan pyynnöstä”.

[4] Lihavoinnit lisätty. Direktiivi 2000/31/EY koskee sähköistä kaupankäyntiä. Sen 3 artikla on sisämarkkinasääntö, joka luo alkuperämaaperiaatteen. Ks. tästä esim. asia C-376/22 *Google Ireland* EU:C:2023:835. Sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin alkuperämaaperiaate siis edelleen kaventaa jäsenvaltioiden toimintamahdollisuuksia.

[5] Ks. esim. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_25_1913.

[6] Ks. esim. 120 miljoonan euron sakko X:lle, https://digital-strategy.ec.europa.eu/fi/news/commission-fines-x-eu120-million-under-digital-services-act.

[7] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17000-2025-INIT/fi/pdf.

enimmäkseen sähköisen kaupankäynnin kautta EU:hun. Tämä tilapäinen sääntely on voimassa kaksi vuotta, ja sen aikana on tarkoitus sopia tiukemmasta pysyvästä sääntelystä.

Digipalvelusäädöksen kieltämät kansalliset toimet

Kuten yllä on todettu, digipalvelusäädös sisältää monelta osin täysharmonisointia, joka sulkee pois jäsenvaltioiden sääntelyn, kun ollaan asetuksen soveltamisalueella, ellei asetuksessa nimenomaisesti muuta määrätä. Jäsenvaltioilla on tietenkin oikeus soveltaa muuta kansallista lainsäädäntöään, jonka tarkoitus on muu kuin turvallisen, ennustettavan ja luotettavan verkkoympäristön luominen. Tämän johdosta erityisesti seuraavanlainen kansallinen sääntely ei ole pääosin mahdollista:

Välityspalvelujen tarjoajien vastuun lisääminen

Digipalvelusäädöksen 4-6 artiklat sisältävät säännöt palvelun tarjoajan vastuusta. Ne luovat turvasatamia. Jos palvelun tarjoaja on toiminut säädöksen määrittelemällä tavalla, se ei ole vastuussa käyttäjien laittomasta toiminnasta tai sisällöistä. Suomi ei voi lisätä ylimääräisiä edellytyksiä näiden turvasatamien käyttämiselle. Suomella säilyy kuitenkin mahdollisuus määritellä esimerkiksi rikoslaissa, minkälainen sisältö on laitonta, kuten 3(h) artiklasta käy ilmi.

Digipalvelusäädöksen lähtökohta on, että palveluiden tarjoajalla ei ole yleistä velvollisuutta varmistaa, että sen verkkoalustalla ei ole mitään laitonta. Sen sijaan palvelun tarjoajan on reagoitava, jos laittomuus tuodaan sen tietoon. Tämän mukaisesti digipalvelusäädöksen 8 artiklan mukaan välityspalvelujen tarjoajille ei saa asettaa yleistä velvoitetta valvoa siirtämiään tai tallentamiaan tietoja eikä velvoitetta pyrkiä aktiivisesti saamaan selville laitonta toimintaa osoittavia tosiasioita tai olosuhteita. Tämä ei kuitenkaan estä erityistapauksissa tapahtuvaa valvontaa eikä vaikuta huolellisuusvelvoitteisiin, joista lisää alla.

Edellä mainitun velvoitteen johdosta Suomi ei voi vaatia esimerkiksi, että välityspalvelun tarjoaja tarkastaa kaikki alustalla myytävät tuotteet tai niiden markkinoinnin, joskin toimivaltaiset viranomaiset voivat puuttua yksilöityihin tuotteisiin tai myyjiin. Tällaisia toimia koskevat 9 artiklan yksityiskohtaiset säännöt viranomaisten antamista määräyksistä.

Välityspalvelujen tarjoajien huolellisuusvelvoitteiden tiukentaminen

Digipalvelusäädöksen 1(2)(b) artiklan mukaan säädös yhdenmukaistaa välityspalveluiden tarjoajien huolellisuusvelvoitteet (due diligence obligations). Näistä säädetään pääosin tyhjentävästi digipalvelusäädöksen III luvussa.

Ilmoitus- ja toimintamenettelyistä, joissa palvelun tarjoajalle ilmoitetaan mahdollisesta laittomasta sisällöstä, säädetään yksityiskohtaisesti 16 artiklassa. Suomi ei voi määrätä muista menettelyistä. Suomi ei myöskään voi asettaa ylimääräisiä edellytyksiä verkkoalustojen tarjoajien sisäisille valitustenkäsittelyjärjestelmille, tuomioistuinten ulkopuoliselle riidanratkaisulle tai luotetuille ilmoittajille, sillä artiklat 20-22 sääntelevät tätä. Verkkoalustojen tarjoajien velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin palveluita väärinkäyttäviä tahoja vastaan säädetään 24 artiklassa ja verkkorajapintojen harhaanjohtavuus ja käyttäjien manipulointi kielletään 25 artiklassa. Verkkoalustoilla tapahtuvasta mainonnasta säädetään 26 artiklassa, jossa asetetaan vaadittavat edellytykset. Mahdollisista suosittelujärjestelmistä ja niiden parametreistä säädetään 27 artiklassa. 28 artikla taas sisältää määräykset alaikäisten suojelusta.

Artiklat 30-32 asettavat lisävelvoitteita verkkoalustoille, joiden kautta kuluttajat voivat tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa. Velvoitteet koskevat elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä, verkkorajapintojen suunnittelua velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi ja tiedonsaantioikeuksia.

Tätä seuraavat artiklat sisältävät useita yksityiskohtaisia sääntöjä erittäin suurista verkkoalustoista, kuten Temu ja Shein. Esimerkiksi säädöksen 39 artikla asettaa niille lisävelvoitteita verkkomainonnan läpinäkyvyyden takaamiseksi. Jotta tällaisten toimijoiden tehokas valvonta varmistetaan, niiden osalta EU:n komissio on toimivaltainen viranomainen.

Suomen viranomaisten toimivaltuuksien laajentaminen

Digipalvelusäädös luo järjestelmän, jossa toimivalta puuttua välityspalveluihin jaetaan eri maiden kansallisten viranomaisten ja komission välillä (ks. erityisesti 56 artikla) ja jossa säädetään niiden välisestä yhteistyöstä. Suomi ei voi antaa viranomaisilleen valtuuksia, jotka eivät sovi tähän systeemiin. Erityisesti erittäin suurten verkkoalustojen, kuten Temun ja Sheinin, valvonta kuuluu pitkälti komissiolle. Sama pätee niihin kohdistuviin toimenpiteisiin, kuten sakkoihin (74 artikla). Muutoin valtuudet valvoa digipalvelusäädöstä kuuluvat sille jäsenvaltiolle, jossa välityspalvelujen tarjoajan päätoimipaikka sijaitsee.

Yhteenveto

Monet käytännöt, joista kansalaisaloitteessa varoitetaan, on jo kielletty tai niitä on ainakin säädelty vuonna 2024 sovellettavaksi tulleessa digipalvelusäädöksessä, etenkin kun on kysymys Temun ja Sheinin kaltaisista erittäin suurista verkkoalustoista. Komissio on toimivaltaisena viranomaisena aloittanut tutkimuksia sekä Temun että Sheinin toiminnasta, ja sillä on valtuudet määrätä esimerkiksi huomattavia sakkoja.

Kuten digipalvelusäädöksen perustelukappale 9 tekee selväksi, säädös yhdenmukaistaa täysin välityspalveluihin sovellettavat säännöt, joilla pyritään varmistamaan turvallinen, ennustettava ja luotettava verkkoympäristö. Esimerkiksi säädöksen 26 artikla sääntelee verkkoalustoilla tapahtuvaa mainontaa ja sen 39 artikla asettaa erittäin suurille verkkoalustoille lisävelvollisuuksia verkkomainonnan läpinäkyvyyden takaamiseksi. Suomi ei voi asettaa kansallisia lisävaatimuksia säädöksen soveltamisalaan kuuluvista asioista. Suomi kuitenkin voi säädöksen estämättä antaa mahdollista muuta lainsäädäntöä, joka pyrkii toisiin tavoitteisiin.

Turussa, 9. maaliskuuta 2026,

Jukka Snell

Eurooppaoikeuden professori, Turun yliopisto